

Судоустрій; прокуратура та адвокатура

УДК 347.962.6

Скоромний Ярослав Ігорович

*кандидат юридичних наук,
викладач кафедри судоустрою, прокуратури та адвокатури
Львівський університет бізнесу та права*

Скоромный Ярослав Игоревич

*кандидат юридических наук,
преподаватель кафедры судоустройства, прокуратуры и адвокатуры
Львовский университет бизнеса и права*

Skoromnyy Yaroslav

*PhD in Law,
Lecturer of the Department of Judiciary, Prosecution and Advocacy
Lviv University of Business and Law
ORCID: 0000-0002-4067-710X*

**ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДДІВ
ДИСЦИПЛИНАРНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ СУДЕЙ
DISCIPLINARY RESPONSIBILITY OF JUDGES**

***Анотація.** У статті представлено концептуальні засади дисциплінарної відповідальності суддів. З'ясовано, що правові засади притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності регулюються положеннями таких документів, як Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Закон України «Про Вищу раду правосуддя», Конституція України, Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція), ратифікованої Законом України від 06.07.1999 р. № 832-XIV, Рішення XI (чергового) з'їзду суддів*

України від 22.02.2013 «Про затвердження Кодексу суддівської етики». Встановлено, що притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності за порушення професійних обов'язків виступає гарантією захисту прав та свобод громадян, їх інтересів, а також способом формування правопорядку в країні. Визначено, що суддів можна притягнути до дисциплінарної відповідальності, порядок дисциплінарного провадження за якою базується на підставах, визначених Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Доведено, що окрім Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Резолюція Європейської асоціації суддів також має свій перелік підстав притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, які чітко окреслені під правову ситуацію в Україні. Встановлено, що на сьогодні підстави притягнення суддів до юридичної, зокрема до дисциплінарної відповідальності, базуються на фактичних та правових аспектах, де фактичні аспекти притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності вказують на те, де вчинено правопорушення та яка за нього передбачена відповідальність. З'ясовано, що дисциплінарний проступок судді являє собою вчинення діяння (дії чи бездіяльності) суддею, внаслідок чого порушуються обов'язки, визначені законодавством, і на підставі таких порушень суддю притягається до дисциплінарної відповідальності за спеціально розробленою правовою процедурою. Визначено, що головним органом, який розглядає дисциплінарні справи відносно притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності в Україні виступає Вища рада правосуддя.

Ключові слова: дисциплінарна відповідальність, суддя, Вища рада правосуддя.

Анотація. В статті представлені концептуальні основи дисциплінарної відповідальності судей. Вияснено, що правові основи привлечення судей к дисциплінарної відповідальності регулюються

положениями таких документов, как Закон Украины «О судоустройстве и статусе судей», Закон Украины «О Высшем совете правосудия», Конституция Украины, Конвенция о доступе к информации, участии общественности в процессе принятия решений и доступе к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды (Орхусская Конвенция), ратифицированной Законом Украины от 06.07.1999 г. № 832-XIV, Решение XI (очередного) съезда судей Украины от 22.02.2013 «Об утверждении Кодекса судейской этики». Установлено, что привлечение судей к дисциплинарной ответственности за нарушение профессиональных обязанностей выступает гарантией защиты прав и свобод граждан, их интересов, а также способом формирования правопорядка в стране. Определено, что судей можно привлечь к дисциплинарной ответственности, порядок дисциплинарного производства по которой базируется на основаниях, определенных Законом Украины «О судоустройстве и статусе судей». Доказано, что кроме Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей» Резолюция Европейской ассоциации судей также имеет свой перечень оснований привлечения судей к дисциплинарной ответственности, которые четко очерчены под правовую ситуацию в Украине. Установлено, что на сегодня основания привлечения судей к юридической, в частности к дисциплинарной ответственности, основанные на фактических и правовых аспектах, где фактические аспекты привлечения судей к дисциплинарной ответственности указывают на то, где совершено правонарушение и которая за него предусмотрена ответственность. Выяснено, что дисциплинарный проступок судьи представляет собой совершение деяния (действия или бездействия) судьей, в результате чего нарушаются обязанности, определенные законодательством, и на основании таких нарушений судью привлекается к дисциплинарной ответственности по специально разработанной правовой процедурой.

Определено, что главным органом, который рассматривает дисциплинарные дела в отношении привлечения судей к дисциплинарной ответственности в Украине выступает Высший совет правосудия.

Ключевые слова: *дисциплинарная ответственность, судья, Высший совет правосудия.*

Summary. *The article presents the conceptual foundations of the disciplinary responsibility of judges. It was found that the legal basis for bringing judges to disciplinary responsibility is governed by the provisions of such documents as the Law of Ukraine «On the Judicial System and the Status of Judges», the Law of Ukraine «On the High Council of Justice», the Constitution of Ukraine, the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision Making and access to justice in environmental matters (Aarhus Convention), ratified by the Law of Ukraine dated 06.07.1999 No. 832-XIV, Decision of the XI (regular) Congress of Judges of Ukraine dated 22.02.2013 «On Approval of the Code of Judicial Ethics». It has been established that bringing judges to disciplinary responsibility for violation of professional duties is a guarantee of the protection of the rights and freedoms of citizens, their interests, as well as a way of forming the rule of law in the country. It was determined that judges can be brought to disciplinary responsibility, the order of disciplinary proceedings on which is based on the grounds determined by the Law of Ukraine «On the Judicial System and the Status of Judges». It has been proved that in addition to the Law of Ukraine «On the Judicial System and the Status of Judges», the Resolution of the European Association of Judges also has its own list of grounds for bringing judges to disciplinary responsibility, which are clearly delineated for the legal situation in Ukraine. It has been established that today the grounds for bringing judges to legal responsibility, in particular to disciplinary responsibility, are based on factual and legal aspects, where the factual aspects of bringing judges to disciplinary responsibility*

indicate where the offense was committed and which responsibility is provided. It was found that a disciplinary offense of a judge is the commission of an act (action or inaction) by a judge, as a result of which the duties determined by law are violated, and on the basis of such violations, the judge is brought to disciplinary responsibility according to a specially developed legal procedure. It has been determined that the main body that considers disciplinary cases in relation to bringing judges to disciplinary responsibility in Ukraine is the High Council of Justice.

Key words: *disciplinary responsibility, judge, High Council of Justice.*

Постановка проблеми. Аналіз юридичної практики доводить, що одним із важливих видів юридичної відповідальності суддів виступає дисциплінарна відповідальність. Згідно [1, с. 76] дисциплінарна відповідальність суддів виступає видом юридичної відповідальності суддів, причому ключова її особливість полягає у тому, що цей вид відповідальності на сьогодні є одним із найпоширеніших про що свідчать часті випадки притягнення суддів до цього виду відповідальності. Окрім того, дисциплінарна відповідальність суддів – це не лише гарантія виконання суддями професійних обов’язків, які визначені службовими повноваженнями, але і гарантія на захист прав і свобод громадян у ході здійснення справедливого та чесного судового розгляду справ.

Попри такі твердження, варто відмітити, що основна мета накладення дисциплінарної відповідальності на суддів полягає у створенні та підтримці механізму протидії та запобігання правопорушенням, які найчастіше трапляються у напрямку вчинення корупційних злочинів суддями [2, с. 22].

З огляду на зазначене, актуальність тематики наукової статті полягає у розкритті особливостей притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності як ключового виду юридичної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика дисциплінарної відповідальності суддів представлена у дослідженнях багатьох науковців та практиків-юристів, однак тут слід наголосити, що значний внесок у дослідження особливостей притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності здійснили В. М. Василенко [3], Л. Є. Виноградова [4], В. В. Городовенко [5], Ю. І. Крючко [1], Р. Куйбіда [6], І. Є. Марочкін [1], Л. М. Москвич [1], І. В. Назаров [1], О. Д. Новак [7], С. В. Подкопаєв [8–10], В. В. Семеняка [11], М. Середа [6], Л. О. Танцюра [11], Р. Р. Трагнюк [1], А. В. Шевченко [2] та інші.

Разом з тим, правові засади притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності окреслені положеннями таких основних документів, як: 1) Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [12]; 2) Закон України «Про Вищу раду правосуддя» [13]; 3) Конституція України [14]; 4) Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція), ратифікованої Законом України від 06.07.1999 р. № 832-XIV [15]; 5) Рішення XI (чергового) з'їзду суддів України від 22.02.2013 р. «Про затвердження Кодексу суддівської етики» [16].

Однак, виходячи із аналізу останніх досліджень та публікацій, у яких розглянута проблематика дисциплінарної відповідальності суддів, слід відмітити, що не до кінця є розкритими концептуальні засади притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

Мета статті. Метою статті є ґрунтовне розкриття та представлення концептуальних засад дисциплінарної відповідальності суддів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження засвідчують, що притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності за порушення професійних обов'язків, виступає гарантією захисту прав та свобод громадян, їх інтересів, а також способом формування правопорядку

в країні.

У ході дослідження з'ясовано, що притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності у жодному разі не суперечить міжнародним стандартам та нормам, якими регулюється відповідальність суддів [11, с. 109].

Однак, виходячи із доктринального підходу, дисциплінарна відповідальність суддів трактується як важливий вид юридичної відповідальності, застосування якої націлене на результати виконання професійних обов'язків суддями [1, с. 75-76].

З огляду на те, науковець С. В. Подкопаєв [8] під дисциплінарною відповідальністю суддів пропонує розуміти такий вид юридичної відповідальності, за яким наступають моральні, організаційні та матеріальні обов'язки, які повинні виконувати судді за результатами порушення суддівської дисципліни та яка має бути перш за все націлена на дотримання спеціальних правових стандартів у виконанні службових повноважень [8, с. 162].

Поряд з тим, Л. Є. Виноградова [4] зазначає, що дисциплінарна відповідальність носить подвійний характер – з одного боку вона визначається на основі загальноприйнятих умов, а з іншого – вказує на специфіку службових обов'язків суддів. Окрім того, до дисциплінарної відповідальності суддя притягається за порушення норм трудового права (у такому випадку дисциплінарна відповідальність класифікується як загальна дисциплінарна відповідальність), а також за порушення спеціальних норм, які визначені у нормативних документах (за таких випадків настає спеціальна дисциплінарна відповідальність) [4, с. 36].

Виходячи із зазначеного вище, українським законодавством регулюється тільки спеціальна дисциплінарна відповідальність суддів, так як процес та особливості притягнення до спеціальної дисциплінарної відповідальності визначені спеціальними законодавчими документами,

зокрема Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [12] та Законом України «Про Вищу раду правосуддя» [13].

Так, відповідно до статті 106 «Підстави дисциплінарної відповідальності судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [12], суддів можна притягнути до дисциплінарної відповідальності, порядок дисциплінарного провадження за якою базується на таких підставах, як:

- навмисне вчинення дисциплінарного правопорушення чи внаслідок недбалості, які проявляються у: 1) незаконній відмові суддею у доступі до правосуддя; 2) невизначених мотивах чи відхиленнях аргументів у ході прийняття судового рішення; 3) порушенні правил відкритості та гласності судового процесу; 4) ненаданні обвинуваченому права на його захист чи перешкоджання реалізації прав учасників судового процесу; 5) порушення правил стосовно відводу чи самовідводу;

- затягування розгляду судової справи суддею чи невжиття суддею заходів, які є необхідними для розгляду судової справи (зокрема це скарги, заяви);

- неправомірна поведінка судді, яка аж ніяк не характеризує звання судді та суттєво підриває його авторитет та авторитет системи правосуддя загалом;

- навмисне порушення прав, свобод та інтересів громадянина чи внаслідок грубої недбалості, яке тягне за собою настання негативних наслідків;

- розкриття суддею таємниці закритого судового засідання, нарадчої кімнати чи тієї, яка охороняється законом;

- ненадання інформації Генеральному прокурору і Вищій раді правосуддя про наявність випадків втручання у судовий процес та прийняття судових рішень;

- ненадання інформації суддею Раді суддів України про наявність

конфлікту інтересів, за винятком випадків, в яких врегулювання конфлікту інтересів можливе в порядку, який визначений процесуальним законодавством;

– випадки втручання інших суддів у судовий процес та прийняття судового рішення;

– надання неправдивої інформації у декларації суддею, заповнення якої має відбуватись у порядку, визначеному законодавством з метою запобігання проявам корупції;

– невчасне подання чи неподання інформації суддею у декларації;

– незаконне отримання суддею чи іншими особами матеріальних благ чи іншої вигоди, внаслідок використання статусу судді, тобто зловживання посадовим становищем;

– здійснення суддею недоброчесної поведінки, яка до прикладу відображає значну невідповідність між рівнем життя судді та рівнем його доходів;

– ненадання суддею інформації чи надання неправдивої інформації члену Вищої кваліфікаційної комісії суддів України чи члену Вищої ради правосуддя у випадку вимоги на неї;

– непроходження суддею курсів підвищення кваліфікації у Національній школі суддів України згідно із направленням, яке визначене органом, на його покладена функція здійснювати дисциплінарне провадження стосовно суддів;

– вина судді внаслідок вчинення ним корупційного правопорушення чи правопорушення, яке пов'язане із корупцією, та визначається за випадками, що установлені законодавством;

– неподання чи несвоєчасне подання інформації суддею у декларації родинних зв'язків у порядку, визначеному законодавством;

– свідоме декларування недостовірної інформації у декларації.

Аналіз підстав притягнення судді до дисциплінарної відповідальності (зокрема за незаконну відмову у доступі до правосуддя) дозволяє відмітити, що на сьогодні законодавством чітко не визначенні тлумачення суті кожної із цих підстав. До прикладу, немає чіткого тлумачення суті поняття «доступ до правосуддя» не тільки у законодавчих документах України, але і у міжнародних договорах, де учасницею є Україна [15].

Статтею 129 Конституції України зазначено, що суддя у ході здійснення правосуддя є незалежним та повинен керуватися верховенством права. При цьому одними із ключових засад судочинства виступають: 1) рівність перед законом та судом усіх без винятку учасників судового процесу; 2) обов'язковість прийняття судового рішення; 3) гласність судового процесу і його фіксування технічними засобами у повному обсязі; 4) прийнятні терміни розгляду судової справи; 5) надання обвинуваченому права на захист [14].

Дослідження доводять, що на сьогодні одна із причин за якої відбувається судова тяганина – це надмірне навантаження на суддів. Для вирішення такої проблеми необхідно чітко окреслити потрібну чисельність суддівського корпусу, яка буде у повному обсязі справлятися із службовими обов'язками [5].

Тут треба відмітити, що зростання чисельності суддів суддівського корпусу не зможе до кінця розвантажити надмірне навантаження на суддів. Це пояснюється тим, що часто судді невміло та неналежним чином організовують свою професійну діяльність, здійснюючи при цьому службові обов'язки неякісно та недбало.

Що стосується неправомірної поведінки судді, яка аж ніяк не характеризує звання судді та суттєво підриває його авторитет та авторитет системи правосуддя загалом, як однієї із підстав притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, то окрім Закону України «Про

судоустрій і статус суддів» регулювання відповідальності за це дисциплінарне порушення здійснюється Кодексом суддівської етики.

Так, статтею 10 Кодексу суддівської етики зазначено, що суддя має виконувати обов'язок судді неупереджено та безсторонньо і утримуватися при цьому від поведінки чи будь-яких дій (висловлювань), які викликають виникнення сумнівів до рівності професійних суддів [16].

Водночас статтею 4 Кодексу суддівської етики вказано, що за порушення правил, які визначені у цьому кодексі не можуть бути самі по собі застосовані підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів, а також визначатись рівень їх вини [16].

З огляду на те, слід відмітити, що між положеннями Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [12] та положеннями Кодексу суддівської етики [16] наявні деякі суперечності, які у перспективі слід злагодити.

Разом з тим, С. В. Подкопаєв відмічає, що обов'язковими до виконання мають бути положення Кодексу суддівської етики, так як у положеннях якого наявний декларативний характер, що не спонукає суддів до поведінки, за яку настає відповідальність [10, с. 96-97].

Вивчення практики діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ВККСУ) дає підстави виокремити такі причини порушення правил, визначених положеннями Кодексу суддівської етики, як [6, с. 29-34]:

- 1) безпідставне заявлення про самовідвід;
- 2) зміна тексту судового рішення, яке попередньо було ухвалене та проголошене, внаслідок чого формуються різні варіанти представлення судового рішення;
- 3) порушення посадових обов'язків суддею, а особливо обов'язку справедливо, своєчасно і безсторонньо розглядати судові справи і приймати за результатами такого розгляду справедливі, своєчасні та безсторонні судові рішення;

- 4) систематичне порушення суддею правил внутрішнього трудового розпорядку та трудової дисципліни, внаслідок чого порушується порядок розгляду судової справи та прийняття на цій основі судового рішення;
- 5) ігнорування вимог, уставлених рішеннями органів суддівського самоврядування;
- 6) ігнорування участі у діяльності органів суддівського самоврядування;
- 7) недбале ставлення до виконання службових повноважень;
- 8) низький рівень компетентності, наслідок чого виступають некоректні висловлювання судді, які аж ніяк не відповідають званню судді;
- 9) нецензурне висловлювання судді;
- 10) невжиття суддею заходів, якими примушується виконання судового вироку;
- 11) неадекватна поведінка судді на робочому місці, яка може бути спричинена нетверезим станом.

Окрім Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [12], яким визначено підстави притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, Резолюція Європейської асоціації суддів також має свій перелік підстав притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, які чітко окреслені під правову ситуацію в Україні.

Так, у Резолюції Європейської асоціації суддів зазначено, що для притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів у дисциплінарних органах повинні бути чіткі підстави на такі діяння [17, с. 182].

Враховуючи окреслене вище, на сьогодні підстави притягнення суддів до юридичної, зокрема до дисциплінарної відповідальності, базуються на фактичних та правових аспектах.

Розглядаючи фактичні підстави притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, то тут слід зазначити те, що вони

відображають характер правопорушення та вказують на те, де його вчинено та яка за нього передбачена відповідальність [9, с. 115].

Дослідження доводять, що фактична підстава для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності вказує на вчинення ним дисциплінарного проступку [3, с. 89].

Однак тут виникає один проблемний аспект – на сьогодні відсутнє обґрунтування дисциплінарного проступку у законодавчих документах. Окрім того, немає інформації про склад дисциплінарного проступку, який вчинений суддею.

Опираючись на це, С. В. Подкопаєв зауважує, що дисциплінарний проступок судді – це протиправне правопорушення, яке виникло внаслідок порушення службових обов'язків, внаслідок чого виникає обмеження чи порушення законних прав, свобод та інтересів громадян, що беруть безпосередню участь у судовому процесі чи звертаються до судових органів за захистом. За таких обставин виникає ситуація порушення професійних обов'язків суддями [8, с. 92].

Водночас О. Д. Новак стверджує, що дисциплінарний проступок, вчинений суддею – це протиправне, умисне чи необережне правопорушення службової дисципліни. При чому, службовою дисципліною судді передбачено дотримання службових прав і обов'язків, заборон та обмежень, які закріплені положеннями Конституції України, а також іншими нормативно-правовими документами, якими регулюється професійна діяльність суддів [7, с. 337].

Отже, опираючись на зазначене вище, слід відмітити, що дисциплінарний проступок судді – це вчинення діяння (дії чи бездіяльності) суддею, внаслідок чого порушуються обов'язки, визначені законодавством, і на підставі таких порушень суддю притягається до дисциплінарної відповідальності за спеціально розробленою правовою процедурою.

Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [12] також визначено особливості дисциплінарного стягнення відносно суддів.

Так, статтею 109 «Дисциплінарне стягнення стосовно судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [12] зазначено, що на суддів може накладатися дисциплінарне стягнення у таких формах, як: а) попередження; б) догана (на основі якої суддів позбавляють права на одержання додаткових доплат до посадового окладу на один місяць); в) сувора догана (на основі якої суддів позбавляють права на одержання додаткових доплат до посадового окладу на термін до трьох місяців); г) подання про тимчасове відсторонення (на термін від одного місяця до пів року) судді від обов'язків здійснювати правосуддя із позбавленням на цій основі права на одержання додаткових доплат до посадового окладу та обов'язковим направленням судді для проходження курсів підвищення кваліфікації у Національній школі суддів України; д) подання про порядок переведення суддів до суду нижчого рівня; е) подання про звільнення судді із посади.

Право на подання скарги на суддю стосовно вчинення ним дисциплінарного проступку має будь-хто. Так, громадянин може здійснювати таке право як особисто, так і через адвоката. Юридичні особи можуть здійснювати право на скаргу на суддю тільки через адвокатів, а органи державної влади та/чи органи місцевого самоврядування – через представників та керівників (п. 1 статті 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [12]).

Відповідно до статті 108 «Орган, що здійснює дисциплінарне провадження щодо судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [12] дисциплінарні палати Вищої ради правосуддя відповідно до порядку, який визначений у Законі України «Про Вищу раду правосуддя», здійснюють дисциплінарне провадження стосовно судді.

Своєю чергою, суддя має право на оскарження рішення про

притягнення до дисциплінарної відповідальності відповідно до підстав і у порядку, що визначені Законом України «Про Вищу раду правосуддя» (стаття 111 «Оскарження рішення у дисциплінарній справі стосовно судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [12]).

Дослідження доводять, що на сьогодні головним органом, який розглядає дисциплінарні справи відносно притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності виступає Вища рада правосуддя.

Так, відповідно до п. 1 статті 3 «Повноваження Вищої ради правосуддя» Закону України «Про Вищу раду правосуддя» [13] забезпечення процесу здійснення дисциплінарного провадження стосовно притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності покладене на Вищу раду правосуддя.

Окрім того, Вища рада правосуддя формує органи, якими буде проводитись розгляд судової справи відносно притягнення судді до дисциплінарної відповідальності. Також Вища рада правосуддя проводить розгляд скарг на рішення, прийняті відповідними органами стосовно притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності [13].

Статтею 26 «Структура та організація діяльності Вищої ради правосуддя» Закону України «Про Вищу раду правосуддя» [13] зазначено, що розгляд справи стосовно притягнення судді до дисциплінарної відповідальності відбувається спеціально утвореними Дисциплінарними палатами, які до прикладу утворює Вища рада правосуддя, у складі яких перебувають члени Вищої ради правосуддя. Що стосується кількості Дисциплінарних палат і їх кількісного складу, то розмірність визначається тільки Вищою радою правосуддя.

Рішення, яке прийнято Дисциплінарною палатою Вищої ради правосуддя може бути оскаржене, при чому для оскарження рішення слід звертатись безпосередньо до Вищої ради правосуддя (стаття 35 «Оскарження рішення Вищої ради правосуддя, її органів» Закону України

«Про Вищу раду правосуддя» [13]).

Слід також відмітити, що особливості дисциплінарного провадження стосовно суддів чітко окреслені у «Главі 4. Дисциплінарне провадження щодо суддів» Закону України «Про Вищу раду правосуддя» [13].

Відтак, статтею 42 «Дисциплінарне провадження» Закону України «Про Вищу раду правосуддя» зазначено, що початок дисциплінарного провадження настає з моменту отримання скарги про дисциплінарний проступок, вчинений суддею [13].

Що стосується розгляду дисциплінарної справи, то відповідно до положень статті 49 «Розгляд дисциплінарної справи» Закону України «Про Вищу раду правосуддя» [13] цей процес проходить у відкритому засіданні Дисциплінарної палати, учасниками якого є скажчик, суддя та їхні представники.

Висновки і перспективи подальших розвідок. За результатами опрацювання джерел [1–17] розкрито та представлено концептуальні засади дисциплінарної відповідальності, зокрема з'ясовано, що:

– правові засади притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності регулюються положеннями таких документів, як: Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Закон України «Про Вищу раду правосуддя», Конституція України; Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція), ратифікованої Законом України від 06.07.1999 р. № 832-XIV; Рішення XI (чергового) з'їзду суддів України від 22.02.2013 «Про затвердження Кодексу суддівської етики»;

– притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності за порушення професійних обов'язків, виступає гарантією захисту прав та свобод громадян, їх інтересів, а також способом формування правопорядку в країні;

– суддів можна притягнути до дисциплінарної відповідальності, порядок дисциплінарного провадження за якою базується на підставах, визначених Законом України «Про судоустрій і статус суддів»;

– окрім Закону України «Про судоустрій і статус суддів», яким визначено підстави притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, Резолюція Європейської асоціації суддів також має свій перелік підстав притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, які чітко окреслені під правову ситуацію в Україні;

– на сьогодні підстави притягнення суддів до юридичної, зокрема до дисциплінарної відповідальності, базуються на фактичних та правових аспектах, де фактичні аспекти притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності вказують на те, де вчинено правопорушення та яка за нього передбачена відповідальність.

– дисциплінарний проступок судді – це вчинення діяння (дії чи бездіяльності) суддею, внаслідок чого порушуються обов'язки, визначені законодавством, і на підставі таких порушень суддю притягається до дисциплінарної відповідальності за спеціально розробленою правовою процедурою.

– головним органом, який розглядає дисциплінарні справи відносно притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності виступає Вища рада правосуддя.

Література

1. Марочкін І. Є., Крючко Ю. І., Москвич Л. М, Назаров І. В., Трагнюк Р. Р. Статус суддів: навч. посіб. / за заг. ред. І. Є. Марочкіна. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Х.: Право, 2009. 120 с.

2. Шевченко А. В. Дисциплінарна відповідальність суддів України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 // Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2013. 238 с.
3. Василенко В. М. Дисциплінарна відповідальність суддів України: підстави, порядок та особливості дисциплінарного провадження // Право і безпека. 2011. № 3(40). С. 88–92.
4. Виноградова Л. Є. Юридична відповідальність суддів загальних судів України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національний університет "Одеська юридична академія". Одеса, 2004. 187 с.
5. Городовенко В. В. Забезпечення «розумних» строків розгляду справ: організаційно-правові аспекти. Актуально на 10.10.2020 р. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/download/62450/57984>
6. Куйбіда Р., Серета М. Дисциплінарна відповідальність суддів в Україні: проблеми законодавства і практики. Київ: ФОП Москаленко О. М., 2013. 72 с.
7. Новак О. Д. Особливості дисциплінарної відповідальності суддів // Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2012. Вип. 23. С. 334–343. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2029/1/Novak_334.pdf
8. Подкопаєв С. В. Дисциплінарна відповідальність суддів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого Харків, 2003. 185 с.
9. Подкопаєв С. В. Проблема фактичної підстави дисциплінарної відповідальності суддів // Сучасні проблеми права, державної безпеки життєдіяльності людини, формування громадянського суспільства: матеріали секції № 9 першої обласної конференції молодих науковців «Тобі, Харківщино, пошук молодих» (м. Харків, 19-20 березня 2002 р.) / за ред. М. І. Панова. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2002. С. 115–117.

10. Подкопаєв С. В. Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації: монографія. 2-е вид., випр. і доп. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005. 216 с.
11. Танцюра Л. О., Семеняка В. В. Деякі питання дисциплінарної відповідальності суддів // Вісник господарського судочинства. 2011. № 4. С. 108–113.
12. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
13. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. № 1798-VIII (із змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19?find=1&text=дисциплінар#w1_1
14. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
15. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція): Ратифікована Законом України від 06.07.1999 р. № 832-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text
16. Кодекс суддівської етики: Затверджено Рішенням XI (чергового) з'їзду суддів України від 22.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13/sp:java-:max10>
17. Міжнародні стандарти незалежності суддів: збірка документів // Центр суддівських студій Всеукраїнська незалежна суддівська асоціація. Київ: Поліграф-Експрес, 2008. 184 с. URL: http://www.judges.org.ua/article/int_stand.pdf

References

1. Marochkin I. Ye., Kriuchko Yu. I., Moskvych L. M., Nazarov I. V., Trahniuk R. R. Status suddiv: navch. posib. / za zah. red. I. Ye. Marochkina. Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho. Kh.: Pravo, 2009. 120 s.
2. Shevchenko A. V. Dystsyplinarna vidpovidalnist suddiv Ukrainy: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.10 // Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv, 2013. 238 s.
3. Vasylenko V. M. Dystsyplinarna vidpovidalnist suddiv Ukrainy: pidstavy, poriadok ta osoblyvosti dystsyplinarnoho provadzhennia // Pravo i bezpeka. 2011. № 3(40). S. 88–92.
4. Vynohradova L. Ye. Yurydychna vidpovidalnist suddiv zahalnykh sudiv Ukrainy: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01 / Natsionalnyi universytet "Odeska yurydychna akademiia". Odesa, 2004. 187 s.
5. Horodovenko V. V. Zabezpechennia «rozumnykh» strokiv rozghliadu sprav: orhanizatsiino-pravovi aspekty. Aktualno na 10.10.2020 r. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/download/62450/57984>
6. Kuibida R., Sereda M. Dystsyplinarna vidpovidalnist suddiv v Ukraini: problemy zakonodavstva i praktyky. Kyiv: FOP Moskalenko O. M., 2013. 72 s.
7. Novak O. D. Osoblyvosti dystsyplinarnoi vidpovidalnosti suddiv // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia. 2012. Vyp. 23. S. 334–343. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2029/1/Novak_334.pdf
8. Podkopaiev S. V. Dystsyplinarna vidpovidalnist suddiv: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.10 / Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy im. Yaroslava Mudroho Kharkiv, 2003. 185 s.
9. Podkopaiev S. V. Problema faktychnoi pidstavy dystsyplinarnoi vidpovidalnosti suddiv // Suchasni problemy prava, derzhavnoi bezpeky

- zhyttiediialnosti liudyny, formuvannia hromadianskoho suspilstva: materialy seksii № 9 pershoi oblasnoi konferentsii molodykh naukovtsiv «Tobi, Kharkivshchyno, poshuk molodykh» (m. Kharkiv, 19-20 bereznia 2002 r.) / za red. M. I. Panova. Kh.: Nats. yuryd. akad. Ukrainy, 2002. S. 115–117.
10. Podkopaiev S. V. Dystsyplinarna vidpovidalnist suddiv: sutnist, mekhanizm realizatsii: monohrafiia. 2-e vyd., vypr. i dop. Kh.: VD «INZhEK», 2005. 216 s.
 11. Tantsiura L. O., Semeniaka V. V. Deiaki pytannia dystsyplinarnoi vidpovidalnosti suddiv // Visnyk hospodarskoho sudochynstva. 2011. № 4. S. 108–113.
 12. Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 r. № 1402-VIII (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
 13. Pro Vyshchu radu pravosuddia: Zakon Ukrainy vid 21.12.2016 r. № 1798-VIII (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19?find=1&text=дисциплінар#w1_1
 14. Konstytutsiia Ukrainy: pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r. (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
 15. Konventsiiia pro dostup do informatsii, uchast hromadskosti v protsesi pryiniattia rishen ta dostup do pravosuddia z pytan, shcho stosuutsia dovkillia (Orkhuska Konventsiiia): Ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 06.07.1999 r. № 832-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text
 16. Kodeks suddivskoi etyky: Zatverdzheno Rishenniam KhI (cherhovoho) zizdu suddiv Ukrainy vid 22.02.2013 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13/sp:java-:max10>

17. Mizhnarodni standarty nezalezhnosti suddiv: zbirka dokumentiv // Tsentri suddivskykh studii Vseukrainska nezalezhna suddivska asotsiatsiia. Kyiv: Polihraf-Ekspres, 2008. 184 s. URL: http://www.judges.org.ua/article/int_stand.pdf